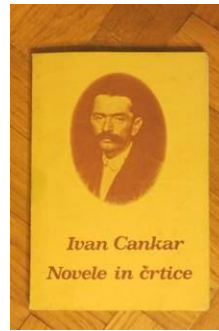

Pozdrav, 9. b!

Ivan Cankar je mojster kratkih pripovedi, nabitih s čustvi in razpoloženji, ki jih imenujemo **ČRTICE**. Danes boste prebrali odlomek iz njegove črtice z naslovom **BOBI** (bob v gorenjskem narečju pomeni krof). V njej Cankar spregovori o dogodku iz svojega otroštva. Svetujem vam, da berete po delih in po branju vsakega dela ustno odgovorite na vprašanja pod njim.

Odlomek iz črtice *Bobi*

»Kod si hodil do noči?« je vprašala mati.

»Z Mihčetom sem bil!«

Mati je položila na mizo kos kruha, ki je bil tako tenak in droben, da bi ga bil Peter lahko stisnil in skril v pesti, kakor je bila majhna.

»Saj si morda že tam večerjal!« je rekla mati.

Peter ni odgovoril nič, v treh grizljajih je pojedel kruh, ker je bil lačen; nato je legel. Zakaj sanje bi bile zbežale, da je izpregovoril.

Široka blazina je ležala na tleh; tam so že spale Petrove male sestre. Odel se je s starim materinim krilom, do spanja pa mu ni bilo; okno je bilo odprto, zvezde so sijale v izbo, od fare je še potrkavalo – mehka, sladka pesem kakor o daljnem paradizu. In s tiho pesmijo, s tihimi koraki se je napotil Peter v paradiz; zatisnil je oči in se je smehljal ...

Vzbudil ga je oče, ki je stopil v izbo s trdim korakom.

»Kaj se že spet cmeriš?« je ogovoril mater, ki je klečala pred posteljo. »Bolje ne bo, ne z molitvijo, ne s kletvijo; drugim bob in špehovko – nam kamen; tako je pač zapisano!«

Peter je zavzdihnil; in le počasi, le natihoma in plaho so se vračale sanje ...

Vzbudilo ga je glasno zvonjenje; potrkavalo in zvonilo je od fare in od podružnic, ves zrak, od neba do zemlje, je bil kakor ena sama vesela, vse sladkosti oznanjujoča pesem.

Peter se je ozrl – svetel dan je že bil. Urno je vstal, oblekel se je ter si nato mukoma obuval stare Mihčetove škornje, ki so ga boleli, ker je hodil ob delavnikih bos. Nato je popil kavo, gorko sivkasto vodo, ter pojedel svoj delež soržičnega kruha, ki je bil tisto jutro manjši nego druge dni.

»Saj se boš še najedel, ne bo ti sile danes!« se je nasmehnila mati.

»Ne bo mi sile!« se je nasmehnil tudi Peter. »Kar po maši pojdem tja!«

»Pa robec vzemi s seboj, da boš zavil!« je rekla mati.

Peter je spravil v žep velik pisan robec.

»Nikar ne jej preveč, Peter!« je prosila najmlajša sestra, ki je komaj šele izpregovorila. »Ne jej preveč, da bo kaj ostalo!«

Peter se je smejal in je bil ves vesel.

»Največji bob prinesem tebi, Francka, in še s cukrom bo potresen!«

»Pa kmalu pridi, ne mudi se brez potrebe!« je zaklicala mati še na pragu za njim.

1. V kakšni družini živi Peter?
2. V zvezi s čim je v odlomki dvakrat omenjen Mihče? Kdo, misliš, da je?
3. Kam, misliš, je Peter namenjen? Kakšne volje je?

Šel je v cerkev s tako lahkimi koraki, kakor da bi ne nosil nerodnih čevljev. Vse je bilo lepše in bolj nedeljsko nego kdaj poprej – nebo, visoko razpeto, s tankimi belimi oblaki kakor z jablanovim cvetjem posuto; ljudje, glasni in veseli, prazniško oblečeni, sami svatje; in vriskajoče petje zvonov.

Kasno je prišel; cerkev je bila že natlačena, in kakor je bil droban in gibek, se je s težavo preril pred oltar. Stopil je na prste in je visoko vzdignil glavo, da bi videl Mihčeta; ugleдал ga je na drugi strani, skoro že med belimi dekleti; tik pred oltarjem je stal, gosposko je bil oblečen, svetli kodri so bili počesani kakor za prvo sveto obhajilo in obraz sam, rdeč in nežen, je bil kakor dekliški. Peter je gledal nanj z velikimi, svetlimi očmi. Takrat in do konca maše je bilo njegovo srce čisto in vse polno ljubezni. Po maši je stal Peter v gneči pred cerkvijo, da bi videl Mihčeta. »Morda poreče: Pojdi z menoj, da boš kosil pri nas! In šel bi z njim, gosposkim, po cesarski cesti, med ljudmi ...«

Mihče je prišel z očetom in teto iz zakristije. Voz je čakal, sedli so in prah seje vzdignil za njimi.

Ljudje so se razšli in porazgubili, cesta je bila že prazna, ko se je Peter napotil. Iz hiš je prijetno dišalo po gorkih bobih, šele iz ponve zajetih, in po mastnem rumenem cvrtju; celo vilice in nože je slišal in vesele glasove. Mudilo se mu je in vendar ni hitel; noge same niso hotele – nenadoma so bile vse težke in nerodne, zboleli so ga tesni čevlji. In zaželelo se mu je, da bi že rajši bil tam, da bi že sedel za mizo in da bi ne bilo te dolge, bele, vroče ceste.

1. Kateri praznik je?
2. Kakšen je Mihče? Opiši ga!
3. Kako se po maši spremeni Petrovo razpoloženje in zakaj?

Ko je ugledal hišo, belo in visoko, je postal ter pomislil. Hiša se mu je zazdela nenadoma vsa gosposka, tuja, kakor izprašujoča: »Kaj pa bi ti v paradižu, berač, sin beračev?«

In je ukrenil:

»Ne pojdem v vežo pri velikih vratih, ne spodobilo bi se danes, ko je tak praznik in je tam veliko ljudi; preko vrta pojdem, pa pri malih durih!«

Šel je na vrt; pa tudi vrt, znanec in tovariš njegov, se mu je zdel ves mrk in neprijazen; temno je gledalo drevje nanj in ga ni pozdravljalo.

»Kaj pa bi ti, berač, beračev sin, na tem gosposkem vrtu?«

Po ozkih stopnicah je šel, stopil je v vežo pri tistih durih, kjer prihajajo posli, popotniki in berači.

Iz kuhinje je sladko šumelo in dišalo; lonci so ropotali, ponve so žvenketale, urni, drobni koraki so hiteli, duri so se odpirale in zapirale. Peter je stal in ni vedel kam. Bilo mu je, kakor da je stopil v popolnoma tujo hišo – odkril bi se v veži ter molil očenaš za vbogajme.

Sram ga je bilo. Duri so se urno odprle, v vežo je stopila gospa sama, vsa rdeča in potna, belo pečico na glavi, bel predpasnik prevezan.

»Kaj pa ti, Peter?« je rekla, šumela je mimo, druge duri so se odprle in zaprle.

»Samo da me je videla!« se je razveselil Peter. »Povedala bo in bo vse storila; čakal bom, saj ni treba, da bi bil prvi na vrsti!«

In je čakal.

Prišla je iz kuhinje dekla s skledami in krožniki in se je vrnila; prišla je iz kleti hišna s steklenicami in se je vrnila; Peter se je stisnil k zidu, da bi nikomur ne bil napoti, in je čakal.

»Kosijo, pokosili bodo!« ga je izpreletelo. »Sam bi moral povedati Mihčetu, pa kako bi mu povedal, ko je tam?«

Stopil je bliže, da bi ga videli iz izbe, če bi hišna odprla duri. »Kakor berač,« je pomislil, »ki stoji v krčmi pred durmi, kadar je svatba in ga nejevoljni odrivajo pijani svatje!«

Nič ni bil lačen, še do rumenih bobov mu je bilo komaj. Srce pa mu je bilo težko, tiščalo ga je k tlom.

Spomnil se je Francke, male Francke, ki je šele dobro izpregovorila.

»Ne jej preveč, Peter, ne jej preveč, da bo kaj ostalo!« Spomnil se je matere.

»Vzemi robec, Peter, da boš zavil!«

In cerkve se je spomnil, Mihčetovega dekliškega obraza.

»Glej, pozabil je name, pozabil je na berača, sina beračevega!«

»Kaj pa stojiš tukaj in muliš?« je zaklicala hišna, ker je bil stopil preblizu duri.

1. Pred čigavo hišo se je znašel Peter?
2. Zakaj ni vstopil?
3. O čem vse razmišlja, ko stoji pred vrati?
4. Ali čutiš njegovo stisko?

Sam Bog je hotel, da je bil stopil preblizu. Takrat ga je ugledal Mihče, ki je sedel za mizo, pod vratom bel prtič, ves obraz svetel, ustnice omaščene od pečenke in bobov ... **Takrat, Bog se usmili, sem ga ugledal, ko je stal v veži, majhen in plah, v zakrpani obleki in nerodnih tesnih čevljih, oči velike in bleščeče – in velik robec v žepu; zdaj se mi zdi, da sem natanko vedel o tistem velikem pisanem robcu, ki je bil za bobo in špehovko pripravljen. V roki sem držal velik, še gorak, s cukrom potresen bob, zamahnil sem in sem ga zalučal proti durim. Videl sem natanko, še nocoj vidim, da je letel tik mimo Petrovega lica, da se ga je najbrž narahlo dotaknil ter se nato zakotalil po veži. In hišna je zaprla duri.**

Tako je bilo.

Jaz sem se smejal in vsi so se smejali ter so rekli, da sem razposajen ...

1. Zgornjemu odlomku bi lahko rekli VRH zgodbe. Kaj je Mihče storil Petru?
2. Si zaznal spremembo v pripovedni perspektivi? Kdo kar naenkrat prične pripovedovati o dogodku v poudarjenem delu besedila? Zakaj misliš, da je avtor to storil?
3. Kaj si v tem delu izvedel o Mihčetu?

Peter je stal in strmel. Nato je šel počasi, s težkimi nogami in sklonjenim hrbtom preko veže, pobral je bob, nikamor ni več pogledal in nič več ni čakal. Na vrt je stopil, stopil je na cesto, nameril se je v klanec.

»Ne jej preveč, Peter, da bo kaj ostalo!«

»Vzemi robec, Peter, da boš zavil!«

»Največji bob prinesem tebi, Francka, in še cukrom bo potresen!«

Pod klancem je postal, hudo je bil truden.

»Ne pojdem domov ... v gozd pojdem ... pa zmerom dalje, dokler ne pridem do Ljubljane. Tam so drugačni ljudje, visoke hiše so tam, tudi škof je tam ... In kadar bi imel vsega zadosti, bi se povrnil velik gospod in bi rekel:
»Tako se je zgodilo, pa sem šel, da vam prinesem bobov polno skledo in celo špehovko!«
Krenil je v senožet, tam pa je legel v travo, ker je bil truden; v travo je skrtil obraz in je zajokal. **Tiha senožet ga je slišala in slišal sem ga jaz ... nocoj, ko se prvič zapeli zvonovi ...**
Ne v gozd ni šel in ne v Ljubljano; obrisal si je solze, da bi jih ljudje ne videli, in se je vrnil v klanec.
Na pragu je stala mati.
»Kako je bilo, Peter? Kaj nisi nič prinesel?«
Na prag je prišla Francka.
»Kaj nisi nič prinesel, Peter?«
Peter se je nasmehnil.
»Kakor sem rekel, Francka, tako sem storil. Prinesel sem ti največji bob, še s cukrom je potresen!«
Dal ji je bob, blagodišeč, rumen, s cukrom potresen.
»Jedel sem, mati, in pil; vzeti pa nisem mogel, veliko gospode je bilo tam!«
»Res bi se ne spodobilo!« je rekla mati. »Samo da si jedel in pil! ... Oče je prinesel pečenke od Stržinarjevih, pa te nismo čakali!«
Peter je stopil v izbo. Na mizi so bili še krožniki in na očetovem je ležala lepa mastna kost.
Sedel je na posteljo, roke je uprl ob kolena, glava mu je klonila globoko in mrzel pot mu je prilil na čelo. Lačen je bil. –

1. O čem vse razmišlja Peter po odhodu iz Mihčetove hiše?
2. Zakaj doma ne pove resnice o dogodku?
3. Kdo se zopet oglasi v poudarjenem delu besedila? Zakaj ga je avtor zopet vključil v pripoved?
4. Si občutil del Petrove stiske, ki jo je Cankar tako spretno popisal, da nam mora seči v srce?

Po branju v zvezek pod naslov IVAN CANKAR: BOBI v vsaj osmih povedih povzemite zgodbo črtice Bobi, tako da poveste:

- kam in s kakšnim namenom se je Peter odpravljaj v nedeljo dopoldne,
- kakšen fant je Peter (družina, značaj in zunanost),
- ali so se njegova pričakovanja izpolnila in zakaj ne,
- kako so se v Petru menjavala razpoloženja,
- kaj avtor želi doseči s ponavljanji določenih povedi (ki so obarvane s sivo),
- kakšen fant pa je Mihče (družina, značaj in zunanost),
- zakaj Peter doma ne pove resnice o dogodku in ali bi jo svojim domačim zaupal ti in zakaj,
- zakaj bi lahko črtico po tematiki označili za socialno (spomni se Žebljarske).

Branju in pisanju bomo tokrat namenili dve šolski uri, zato vam jutri ne bom pošiljala novih nalog. Do četrta zvečer pa mi besedila vsi obvezno pošljite na el. naslov barbara.veluscek@guest.arnes.si.

Lep pozdrav, Barbara V.